

Commentarius Medicus

DE

APHTHIS

NOSTRATIBUS

SEU

Belgarum Spruw.



[Pret. 1 s.]

Commentarius Medicus

DE

APHTHIS NOSTRATIBUS

SEU

Belgarum Sprouw.

A U T O R E

VINCENTIO KETELAER,
MED. DOCT.

Nunc denuo editus & mendis expurgatus, curante

JOANNE SMITH, *M. D.*

Μόνος δ' ἂν ὁ τῶν σημείων ἔμπειρος
Εἰκότως ἐπιχειρείη. *Hippocr. de Medico.*

LONDINI,
Typis JACOBI BETTENHAM,
Proſtant venales apud M. COOPER, in Vico vulgò
Pater noſter Row vocato.
MDCCXLIX.

Nobiliſſimo, Ampliſſimo, Prudentiſſimoque SENATUI Zirizæano ſalutem.

MAgnum, Patres conſcripti, miraculum homo eſt; ſive partem hujus intuemur inferiorem, puſillam corporis machinam, quæ ſummo artificio & compendio vaſtiſſimam mundi molem exhibet, & qua (ut *Senecæ* verbis utar) nihil neque majus neque ornatius rerum natura genuit; ſive majeſtatem ſpectamus animæ, quæ naturæ & ortus ſui dignitate omnem materiam longè prætervecta, velut princeps & rerum arbitra præfulget: ſed hujus admirationi nihil deeſt, ſi utriuſque à ſe quàm remotiſſimè naturâ diſſidentis amicam, familiarem ac individuam unionem atque comita-

tum contemplamur, in primis cum neutrum alterius ope vel ſit, vel vivat, ſed ſuo utrumque inſito peculio ſe protegat. Sed quantis paraſangis reliqua omnia ſplendor hominis à tergo relinquit, tanto hujus inveſtigatio difficilior & cognitio deſperatior. Ab omni ſæculorum memoriâ qui ſublimioribus curis eminere ſtuduerunt, hunc potiſſimum ſcrutati ſunt, vel ut nudâ ſpeculatione mentem paſcerent, vel in remedium humanarum calamitatum veluti deorum filii quippiam conferrent. Neutrorum conatus improbandi: quippe per quos pomœria humanæ reipublicæ & promoventur & excoluntur. Horum exemplo, Patres conſcripti, ut meæ erga vos obſervantiæ, atque hujus breviuſculi otii mei ratio conſtaret, de Aphthis noſtratibus commentariolum edidi, vobiſque inſcripſi ac dicavi. Quidni

vobis?

vobis? Inter quos ſi illæ non primum innotuere mihi, ſaltem longo rerum uſu penitiùs penetratæ propius conſpiciendas ſe præbuerunt. Plurima inſuper veſtra in me merita ſuo ſibi jure nullum non officiorum genus exigunt: eâ animorum propenſione, humanitate, ac beneficentiâ me proſecuti eſtis, ut in patriâ urbe non alia quis verecundis votis ſibi promiſerit, quam in me externum cumulatiſſimè contuliſtis. Quas ob cauſas ne impudentiæ poſtuler, à qualicunque pro re nata gratitudine ſperandum eſſe mihi perſuadeo. Vobis ſi hæc animi atque obſequii mei pignora haud ingrata intelligam, immane quantum alacritatis accedet ad perpolienda majorum vigiliarum opera, veſtrâque amplitudine digniora. Valete. Scribebam Zzææ exeunte Auguſto CIↃ.IↃↃ.LXIX.

IN

Eruditiſſimi Viri

VINCENTII KETELARII,

Medici, & Gymnaſiarchæ Zirizæani,

Commentarium

De APHTHIS NOSTRATIBUS.

MAjorum veneranda ævi ſtat gloria ſcriptis,
Queîs medicam dubius conſulat æger opem.
Sed malè multa tamen, non intellecta leguntur,
Sæpiùs & priſcâ non redit arte ſalus.
Quæque ſuos patitur manes mutabilis ætas,
Quæque ſui queritur ſemina terra mali.
Antiquos noſtræ latuere Machaonas Aphthæ,
Et latuit Medicas his adhibere manus.
Non veterum auxilio, nec defenſoribus iſtis
Corpus eget; melius poſtulat artis opus.
Quum variant morbi, variantur temporis artes,
Ut nova cura malis convenienter eat.
Hanc docet & monſtrat *Ketelaria* penna ſalutem,
Judiciumque ſuum, quo tueatur, habet.

Tempora temporibus diſcernit, nomina rebus,
Signaque cum cauſis ingenioſa notat.
Ex merito tibi ſurgit honor, doctiſſime Rector,
Et calami famam nobilioris habes.
Vocis iter claudunt præſtrictis faucibus Aphthæ,
Sæpe immaturæ ſunt quoque cauſa necis:
Sed tibi dant vitam; dum te fecere diſertum;
Et patet in laudes area lata tuas.

Rochus Hofferus.



EDI-

EDITOR LECTORI.

CUM nemo frustra nascitur, nec in suam sed publicam utilitatem: mihi in mentem venit, quod me etiam pietatis ergo pro mea facultate in commune aliquid consulere, & omnibus nervis, ut prosim pluribus, contendere oportuerit. Porro cum doctis placuisse viris præcipuam laudem duco; posteaquam apud me ultro citroque aliquamdiu egissem, decrevi munusculum iis offerre, quod eorum oculis dignissimum judicarent: ideoque, quod spero, me non temeritatis arguent, si hunc eruditione plenum Tractatulum de Aphthis nostratibus, &c. *typis publicis eorum gratiâ denuo mandem. Atque id mihi quidem faciendum potius constitui, eo quod novam hujus opusculi editionem a quamplurimis medicinæ studiosis exoptari intelligam. Fateor hercle id mihi vehementer doluisse, me, quamvis summo studio diligenterque diù perquisiverim, nisi unicum exemplar invenire haud usquam potuisse; & ex maximâ apographorum penuriâ unum ex splendidissimis artis medicæ radiis tantum non fuisse extinctum. Quod cum vidissem, serioque apud me sæpiùs considerâssem, rem facturus gratam omnibus φιλιάτροις videbar; si* Ketelaer *in lucem, meâ qualicunque curâ perpolitum,*

 revo-

revocarem, atque hominum memoriæ tandem de integro traderem. Non eſt, ut, qui laudes omnes ſuperat, ſupervacaneis & inanibus oneretur: ille enim gloriâ aliunde adveniente non eget, qui abundat ſuâ.

Non autem ab re erit quærere, an Medici, ſeu Veteres ſeu Recentiores, de Aphthis febres judicantibus loquuntur necne, eorumque obſervationes unum in locum cogere.

Ab Autore noſtro recenſitum habemus, quicquid a Veteribus fuit memoratum: reſtat tantummodo ut Recentiorum ſententiam in medium proferrem. Hunc in primis affectum noviſſe videtur Williſius, quippe quem diſertis verbis deſcripſit, uti a ſequenti paragrapho huc delato ex facili colligere eſt. " *Quandoque in* " *febribus (ac præcipuè circa earum declina-* " *tiones) contingit, linguam, palatum, gin-* " *givas, imò totius oris & gutturis cavitatem* " materiâ viſcoſâ, albicanti velut cruſtâ *qua-* " *dam, obliniri: quâ ſæpiùs deterſâ, ſtatim* " *nova repullulat; & ni diligenter os frican-* " *do & colluendo,* cruſtoſa *hæc* materies *cre-* " *brâ vice abſtergeatur, ſuffocationis pericu-* " *lum ægri non raro ſubeunt.*"——*Et paulo infra, rationem criſeos habuiſſe videtur, ſic dicens:* " —— *in febribus, cum a longiori ſan-* " *guinis deſlagratione materies aduſta pluri-* " *mum congeritur, cujus non minima pars,*

" *poſt*

" *post crisin residua, adhuc cruori & succo*
" *nervoso confunditur, aut cerebro aliove loco*
" *defixa, ab iisdem denuo resorbetur; proba-*
" *bile est quod ista materies diuturna coctione*
" *perassetur adeo, & fere glutinis instar*
" *crassescat: quare nec sudore, nec transpi-*
" *ratione insensili difflabilis, nec per vias uri-*
" *narias secerni habilis; sed demum arteriolis*
" *aliisque salivæ ductibus in palatum dehiscen-*
" *tibus (utpote usitatâ excretionis viâ) sensim*
" *exsudet, & protinus præ crassitie suâ in*
" *lentorem istum concrescat.* —— " *Novi*
" *quendam in declinatione febris, cui non so-*
" *lum hujusmodi lentoris incrustatio in parti-*
" *bus oris successit, verum salivatio copiosa,*
" *velut ab assumpto Mercurio, cum fætore*
" *anhelitûs, item linguæ & gingivarum in-*
" *tumescentia, plures dies ciebatur.*" (α) *Huc-*
usque Willisium audivimus.

Mortonus etiam Aphthas criticas certissimè compertas habuit, & illas febrium difficilium comites satis dilucidè sic depingit: " *Nec*
" *non ab inflammatoriâ humorum acrimoniâ*
" *ulterius exaltatâ* Aphthæ *suppullulant* albæ,
" *vel, pro genio veneni magis deleterio,* Ni-
" græ, *prout salivam è sanguine magis mi-*
" *nusve venenato secerni contingit. Eadem*
" *acrimonia, dum ventriculum vellicat,* Sin-

(α) *De febribus Cap.* 10.

" gultum;

" gultum; *dum musculos, membranas, vel*
" *partes glandulosas impetit*, Dolores Rheu-
" maticos, Pleuriticos, Phreniticos, Angi-
" nosos *producit.*" De Crisi instante loquens
sic infit. " *Siquidem, cum primùm à sub-*
" *actione veneni incæptâ, Natura quadante-*
" *nus superior evaserit, calor febrilis illico*
" *mitigari incipit, atque symptomata inde*
" *provenientia diminui, uti* Vigiliæ, Deliria,
" &c. Pulsus *fortior, & minùs celer sentitur,*
" *atque* Respiratio *liberior*, Aphthæ *decres-*
" *cunt aut saltem colorem in melius mutant,*
" *Emunctoria corporis calore priùs constricta*
" *reserantur, atque lympha inutilis & effœta,*
" *in habitu corporis priùs congesta, quà data*
" *porta effluit. Cum per* Renes *excernitur,*
" *Urina priùs pauca, tenuis & straminea, jam*
" *copiosa redditur, contentis saturata, vel*
" *saltem* hypostasin *aut* enæorema *dimit-*
" *tens: Cum per cutis poros emittitur, Sudores*
" *sunt universales, iique calidi & satis copiosi,*
" *& cum* εὐφορίᾳ *tolerati: Cùm e ductibus sa-*
" *livalibus Rivulus Lymphæ sanæ os colluit,*
" Aphthæ *absterguntur, brevi sanescunt, &*
" *sitis extinguitur.*" (β) *Iterum, inter recensendum varias methodos, quibus ad Lympham colliquatam criticè expellendam utitur Natura, ejusdem Cl. Viri verba ità se*

(β) *De febribus in genere, Exercit.* 1. *Cap.* 1.

" *ba-*

habent. " *Præſertim vero, ubi Venenum ſit*
" *de genere Mercurialium, Lympha in tarda*
" *hujuſmodi criſi ſæpiſſimè Glandulas ſaliva-*
" *les atque totam membranam Os, Oeſopha-*
" *gum & Ventriculum inveſtientem petit:*
" *Unde nova eaque ſatis moleſta Symptomata*
" *hoc morbi ſtadium ab initio uſque ad finem*
" *comitantur: ſcil.* Salivatio, *eaque interdum*
" *adeo copioſa atque diutina, ut rivulus acris*
" *& venenatæ Lymphæ ad tres hebdomadas*
" *continuò ſcaturiat; Et* Aphthæ *Albæ, ſive*
" *Ulcuſcula totam membranam oris, linguæ,*
" *æſophagi, & nonnunquam ventriculi glan-*
" *duloſam occupantia, ab acrimoniâ lymphæ*
" *ex his partibus excretæ orta, quæ continuò*
" *ſuccreſcunt & revireſcunt, donec veneno,*
" *criſi perfectâ, penitus ſubacto, tota Maſſa*
" *deferbuerit."* —— & febre declinante, ——
" *omnia ſunt in vado, Pulſus magis conſtans*
" *ac vegetus fit, Urina rubedine ſatis tingitur,*
" *ac* hypoſtaſin *vel ſaltem* enæorema *præci-*
" *pitat:* Aphthæ *magis albæ, ac deciduæ,*
" *neque ampliùs ad revireſcendum aptæ ſunt:*
" *Vigiliæ, Deliria, Sitis unà cum reliquis*
" *id genus Symptomatis indies decreſcunt.*

" *Ubi verò e contrà, Febris jam fiat ferè*
" continua, *Urina ſenſim a rubrâ & turbatâ*
" *mutata, primùm* hypoſtaſin *levem vel* enæ-
" orema *oſtendat; dein verò in claram &*
" *pel-*

" *pellucidam transeat*, Pulsus *magis celer, de-*
" *bilis ac vacillans fiat*, Aphthæ *nigrescere*
" *incipiant & minùs inflammari, atque, de-*
" *ciduæ licèt, iterum repullulare*; Lingua
" *fiat tremula, arida vel scabiosa ;* Salivatio
" *derepente sistatur, accedentibus* subsultu ten-
" dinum, comate, deliriis *cæterisque id ge-*
" *nus febris malignæ symptomatis : procul om-*
" *ni dubio, venenum in ultimo agone, de spi-*
" *ritibus victoriam reportavit, atque, utut*
" *Natura languens crisin moliatur, nullam*
" *tamen assequitur nisi infidam & imperfec-*
" *tam, quam Mors brevi exceptura est, si assi-*
" *duo Alexipharmacorum, Vesicatoriorum cæ-*
" *terorumque mālignitatis remediorum usu id*
" *non possit evitari* (γ).

Quæ prædicta sunt, binis febrium Historiis rata habemus; primâ sc. febris remittentis cum Diarrhœâ torminosâ comitante; alterâ febris Συνεχέος *spuriæ Rheumaticæ; quibus Cortice Peruviano pariter fugatis terminum dederunt Aphthæ.* " *Spatio enim*
" *Bidui, postquam* ʒ *vi.* Corticis *in varias*
" *Formulas redactas* (Ægra) *devorâsset, multò*
" *meliùs sese habuit, utut* Aphthæ *albæ & be-*
" *nignæ sub finem febris suppullularent ; Ter-*
" *tio autem die, a Febre dirisque ejusdem*
" *Symptomatis, ac* Aphthis *nuper subortis peni-*

(γ) *Method. cur. Febr. cont. ration. Exercit.* 2. *Cap.* 7.

" *tus liberata revaluit*(δ). *Iterum*: "*Postquàm*
" Cortex *ad aliquot vices exhibitus fuerat,*
" *respectu habito ad Symptomata vehementia,*
" *die vicesimo Æger a doloribus ac febre pene*
" *liberabatur, Pulsus fortis, ac tardus, Tem-*
" *peries mitis evasit, Sitis penè extinguebatur,*
" *Appetitus rediit, Lingua tamen quadante-*
" *nus arescebat, & Urina plus justo rubescebat;*
" *unde conjeci rem esse in vado, atque Natu-*
" *ram veneni reliquias sponte deleturam.*
" *Quid fit? Spatio unius hebdomadæ* Aphthæ
" *quasi* Criticæ *cum Salivatione conjunctæ*
" *morbum terminabant; qui solito contuma-*
" *cior erat, vel quia a veneno intensiori pro-*
" *ducebatur, vel quia Æger nauseabundus*
" *vix dimidiam partem Remedii præscripti*
" *deglutiebat; Vel quia* Cortex *parum ve-*
" *getus ministrabatur* (ε)." *Denique sub exitu Febris Dysentericæ anni* 1666 *Aphthas tum Symptomata exitialia comitantes, tum salutares criticas observavit.* " *Die* 14°.
" 17°. 21°. *fatis cedebant Ægri, non autem*
" *absque* Siti *inexplebili,* Aphthis *albis vel*
" *nigris,* Pulsu *celeri,* Deliriis, *cæterisque*
" *febris* Epidemiæ *indiciis.*"———————
" *Alios (virulentiâ per ductus salivales cri-*
" *ticè expulsâ) ope* Aphtharum & *salivationis*

(δ) *Exercit.* 2. *Cap.* 9. *Histor.* 3.
(ε) *Histor.* 13.

im-

" *immensæ ſupervenientis (quod in Criſi Fe-*
" *brium* Συνεχέων *haud raro evenire ſolet) li-*
" *beratos memini* (ζ)."

Sydenhamus etiam, ille diligens fiduſque obſervator, in conſtitutione Dyſenteriæ Febriſque Dyſentericæ annorum 1669, 70, 71, 72, *de Aphthis eadem memorat: & primò de Dyſenteriâ.* " Aphthæ *inſuper, exeunte*
" *morbo, oris interna, fauceſque ſæpenumero*
" *obſident; in primis ubi corpus diu fuerit ex-*
" *calefactum, & materiæ peccantis evacuatio*
" *medicamentis adſtringentibus impedita, non*
" *exacto priùs per Cathartica morbi fomite.*
" *Atque hæ quidem mortem imminentem ut*
" *plurimùm denunciant* (η)." *Dein de febre Dyſentericâ hoc modo diſceptat.* " *Ad*
" Aphthas, *cùm jam diſceſſum meditaretur,*
" *erat propenſior* (ſc. Febris) *quam vel prior*
" *iſta, vel alia quævis Febris ſpecies, quam*
" *mihi hactenus contigit videre. Huic etenim*
" *perquam familiare fuit (uti & Febri etiam*
" *illi, quæ Dyſenteriis ſupervenit) cum jam*
" *fere deſineret, materiam fœdam atque acrem*
" *è ſanguine in os atque gulam deponere,*
" *unde naſcebatur dictum Symptoma; in iis*
" *præſertim, quos contumacior morbus diutius*
" *maceraverat, & regimen juſto calidius am-*
" *plius infirmârat* (θ).

(ζ) *Appendix Exercit.* 11. (η) *De Dyſenter. p.* 180.
(θ) *De febre Dyſenterica p.* 190.

Sed

Sed de his hactenus. Cum autem tam in his quam in cæteris regionibus Aphthæ aliis judicationibus criticis sese adjecerint: nullus dubito, quin hic meus labor, quantumvis exiguus, ad patriæ commodum sit redundaturus, Pæoniamque artem, unico hoc sidere jam rursum coruscante, lucidiorem redditurus. Nihil restat itaque, nisi ut orem obtesterque te, Candide Lector, ut quod tuâ gratiâ in hac novâ Commentarii sequentis editione curandâ præstiti, boni consulas: & eâdem benevolentiâ, quâ tibi dono, quicquid hoc opusculi est, quod tamen, nî fallor, in suo genere præstantissimum esse mecum senties, accipere digneris. Vale.

Scribebam Londini
ad Calendas Julii, 1749°.



COMMENTARIUS

DE

APHTHIS NOSTRATIBUS

SEU

Belgarum Spruw.

UNDE malo huic, quod ſeptentrionalibus hiſce plagis tam frequens atque anceps eſt, Aphtharum nomen ſit inditum, meritò miramur. Nam quæ à priſcis (*a*) Medicinæ conditoribus nobis Aphthæ deſcribuntur, adeo a noſtris diverſæ ſunt, ut toto cœlo diſtent. Hippocrates Aphoriſmo vigeſimo quarto Sectionis tertiæ (*b*), multiſque

(*a*) *Verum ea longè periculoſiſſima ſunt ulcera, quas* ἄφθας *Græci appellant; ſed in pueris, hos enim ſæpe conſumunt. In viris & mulieribus idem periculum non eſt. Hæc ulcera a gingivis incipiunt; deinde palatum, totumque os occupant; tum ad uvam fauceſque deſcendunt: quibus obſeſſis, non facile fit, ut puer convaleſcat: ac miſerius etiam eſt, ſi lactans adhuc infans eſt; quo minus imperari remedium aliquod poteſt.* Celſ. Lib. vi. *Cap.* 11.

(*b*) Ἐν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε ξυμβαίνει. τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν, ἄφθαι. ἔμετοι. βῆχες. ἀγρυπνίαι. φόβοι. ὀμφαλοῦ φλεγμοναί. ὤτων ὑγρότητες.

aliis

aliis locis (*c*), inter morbos primæ infantium ætatis proprios eas numerat, & ſuperficiaria oris ulcera, maligna & ſerpentia, ignea quadam caliditate prædita vocat, quæ nuper natis infantibus, tenelliſque accidunt. Ad ea Galenus, " in puerulis, *ait*, recèns in lucem " editis Aphthas fieri. Sic autem vocant ul- " cerationes oris ſuperficiarias, præ mollitie " maximè inſtrumentorum exortas, quæ ne- " que contactum, neque lactis qualitatem " ferre poſſunt, quod non parum ſeri in ſe " continet. Eſt autem id naturâ abſtergendi " facultate præditum, adeo ut mirum non ſit, " ſi in mollioribus corporibus quas in ſuper- ficie ulcerationes efficiat (*d*):" Et alibi facilè ea placari inquit, ſi infantis os cibis & po- tibus prorſus inſuetum modicè aſtringas. Nec oris tantum, ſed & aliarum partium fervida & ſuperficiaria ulcera Aphthas vocâ- runt. Unde Hippocrati *ἀφθᾷν τὰ αἰδοῖα* di- cuntur.

(*c*) Τὰ ἐν παρισθμίοις ἕλκεα ἄνευ πυρετῶν γιγνόμενα, ἀσφαλέστερα. ———————— ὁκόσοισι ταχέως ἐν παρισθμίοις νομαὶ ὑφίσανται, τῶν πυρετῶν μενόντων καὶ βηχίων, κίνδυνος πάλιν γενέσθαι ἕλκεα τὰ παλινδρομήσαντα ἐν ἰσθμίοις. ἕλκεα τοῖσιν ὁμοίοισι, κινδυνώδη. τοῖσι παιδίοισιν ἀξιολόγοις ἕλκεσιν ἐν παρισθμίοισι, καταπινομένων, σωτηρίας ἐστίν. ὁκόσα δὴ μᾶλλον τῶν πρότερον μὴ δυναμένων καταπίνειν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσι, πολὺ τὸ χολῶδες ἀνεμεῖσθαι, ἢ κατὰ κοιλίαν ἔρχεσθαι, κινδυνώδες, *& sic deinceps*. Hippocrat. περὶ ὀδοντοφυΐας.

(*d*) *Galen. Commentar. in Hippocrat. Aphor.* 24. § iii.

cuntur *(e)*. Sic illi, & ex illis omnibus Medicorum natio deinceps uno ferè ore locuta eſt: qui acrimoniam & corruptionem neſcio quam aſſumptorum, e ventriculo exhalantium, aut e capite in ſubjectum os procumbentium, cauſam earum ſtatuêre, & repellentium uſu tractavere. Noſtrates verò Aphthæ ab his omnibus procul ſint, & naturâ, cauſis, ipſâque curandi methodo differant, in progreſſu patebit. Quod praxin auſpicantibus non leviter ſemper impoſuit, quos nomina & Veterum ductum ſecutos in exitiales errores ſæpe lapſos fuiſſe neceſſe eſt. Non utique dubitem, ſi animi ſenſa candidè aperire liceat, aſſerere, id vitii, quod vulgari notione Aphthas appellamus, iis, qui Medicinam nobis tradidere, vel planè fuiſſe ignotum, vel alterius apud illos, quàm hîc, indolis; ut mirum non ſit, nulla aut obſcura ejus veſtigia monumentis eorum contineri. Quid enim? ſi hodie Gallia, Italia, Hiſpania, & calidiores regiones id adeo ignorent, ut ne fando quidem de eo quicquam inaudiviſſe videantur, ſaltem ex Practicis eorum nemo, ut nobis conſpici-

(e) Ἢν ἀφθήσῃ τὰ αἰδοῖα, μύρτα ἑψήσας ἐν οἴνῳ, διακλυζέσθω αἰδοῖα. Hippocr. περὶ γυναικείης φύσιος. & *infrà*; ἢν ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν τὰ ἕλκεα γένηται, βόειον στέαρ ἐπαλείφειν καὶ μυρσίνην ἐν οἴνῳ καθεψῶν, διακλυζέτω τῷ οἴνῳ, ἢ ἐλαίας φύλλα, καὶ βάτου καὶ ῥοιῆς. Hippocr. περὶ γυναικείων.

 tur,

tur, prælibaverit aut attigerit: quid de Antiquis exiſtimabimus, qui eodem aut ferventiori cœlo uſi ſunt? Fateor quidem Hippocratem in calce Προγνωςικȣ͂ hæc de ſe prædicare: "Non eſſe quod a quoquam nomen alicujus "morbi deſideretur, quod iis libris deſcrip-"tum non ſit: quippe ſigna, ibi tradita, "vera eſſe & in Libya, & in Delo, & in "Scythia (*f*)," id eſt, regione calidiſſimâ, temperatâ, frigidiſſimâ. Ubi non tam Græciæ quam univerſi mundi praxin ob oculos poſuiſſe videtur, & eum rerum uſum aſſecutus, ut omnes humani corporis affectiones viderit atque indicârit. Quamquam tanto viro, quem ſemper veneratus ſum, nihil derogatum velim; affirmare tamen id auſim, ſi tantâ frequentiâ, tantoque periculo, ut nobis, ità antiquis Aphthæ unquam viſæ fuiſ-

(*f*) Ἐπεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ *, καὶ ἐν Δήλῳ, καὶ ἐν Σκυθίῃ φαίνεται τὰ προγεγραμμένα ἀληθεύοντα σημεῖα. ἐξ ὧν χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἔντε τοῖσιν αὐτοῖσιν χωρίοισιν, ἐδὲν δεινὸν τὰ πολλαπλάσια αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν, ἢν ἐκμαθὼν τὶς αὐτὰ κρίνειν τε καὶ λογίζεσθαι ὀρθῶς ἐπίςηται. ποθέειν δὲ χρὴ ἐδενὸς νȣσήματος ὄνομα, ὅ, τι μὴ τυγχάνῃ ἐνθάδε γεγραμμένον. πάντα γὰρ ὁκόσα ἐν τοῖσι χρόνοισι τοῖσι προειρημένοισι κρίνεται, γνώσῃ τοῖσι αὐτέοισι σημείοισιν. Hippocrat. in loco ſupra citato.

* *Operæ pretium videtur apponere quod ad hunc locum his verbis aſcribit Erotianus.* Λιβύη, Δήλω, Σκυθίη. Νῦν Ἱπποκράτης ἠθέλησε τὰ τρία κλίματα τῆς οἰκουμένης δηλῶσαι, Λιβύην μὲν ἀντικρὺς εἴπων, τὴν δὲ Ασίαν διὰ τῆς Δήλȣ, τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς Σκυθίας. Foeſii Annotat.

ſent,

ſent, non tam oſcitanter, negligenterque poſteris eas expoſuiſſent: quippe qui minimos ac tutiſſimos quoſque affectus eâ curâ, eâque ambitione proſecuti ſint. Hâc quoque cauſâ nihil iis dignum a quopiam hactenus editum eſt; quòd antiquos compilando ingentia volumina quiſque malit condere, aut etiam mira ſectari, quàm endemia & patria vitia proprio ſtudio eruere. Sed de nomine eo minùs litigandum eſt, quod majorum potiſſimum reverentiâ videtur receptum; ne quid uſquam locorum aut gentium foret, quod priſcis illis patribus inobſervatum videretur.

Aphthas igitur, ut Nobis occurrunt, hoc modo fuſiùs & rudiùs deſcribo. Puſtulæ ſunt albicantes ſummis ac internis oris & interdum vicinis reſpirationis & deglutitionis partibus inſidentes, plerumque per lentam ac imperfectam criſin febribus ſupervenientes, Borealibus his tractibus familiares. In tuberculorum & puſtularum cenſum redigendas eſſe, non in ulcerum, fides oculorum evincit. Quid, quæſo, iſtis cum ulcere? Non hîc ſolutio continui, non imminuta, ſed aucta magnitudo eſt. Pariter non exedendo eſcharam ſeu cruſtam tenellis partibus inducunt; ſed vel maturæ fruſtulatim decidunt, vel interiora repetendo manifeſtiora ſui veſtigia, quàm ſi nunquam fuiſſent, in ore relinquunt. Eas quoque ſem-

per candeſcere, aut ſubalbicare & ad cineritium colorem vergere, imprimis ſi funeſtæ ſint, nihilo minùs liquet. Ut rubræ & atræ pro humoris differentia ſpeculantium potiùs figmenta ſint, quàm uſu inveniantur. Saltem, dum meliora doceamur, eas negamus. Non enim veriſimile eſt, ut in rebus ſibi adeò vicinis & cognatis fors tantum polleat, cùm albæ plus millies nobis oblatæ ſint, ut rubrarum, nigrarumve ne umbræ quidem unquam apparuerint. Superficiariæ hæ puſtulæ candentibus apiculis orbiculatis utrinque ab uvula frequentiſſimè incipiunt, & inde per devexiores palati partes progreſſæ, illis finibus aliquando continentur: interdum, ſi graviores ſint, toto ore ſparguntur: linguam, gingivas, atque ipſa labia, quà ori intùs obtenduntur, occupant. Sæpe nec his limitibus ſubſiſtunt, ſed pomœria proferunt ad imas fauces, gulam, œſophagum, & quæ his continua copioſiùs ſero ſolent prolui. Hujus rei non levia nec pauca indicia ſunt. Nam ut ea prætercam, quæ à deglutiendi & ſpiritum ducendi difficultate petuntur; inſtar omnium documento eſt, Aphthas, quando jam maturuerunt & excernuntur, tantâ copiâ aliquos dies per os & per alvum nonnunquam rejici, ut aliquot pelves vel matulæ congeſtas eas vix capiant.

Non

Non inficias eo tenacem & glutinosum mucum, qui individuus earum comes est, videri posse illas augere; tamen quocunque modo res expenditur, tantum Aphtharum semper relinquitur, ut nec os, nec quicquid est vicinarum partium tantum earum vim capiat. Ut non immeritò videri possim stupore quodam in eam opinionem raptus, tantis Aphthis conspectis, ipsum ventriculum & tenuia intestina interiùs tota iis obsessa fuisse. Sed de hac re nostratium practicorum judicium esto: dissimulare mentem fas non erat.

De causis Aphtharum, & quomodo generantur, major difficultas est; &, quia rei caput, hîc paulò diutiùs & pressiùs morandum. Ante omnia non temerè quidem videor mihi persuasisse, hunc affectum, qui omni ætati & sexui communis est, eodem semper modo oriri & a causis pendere, quæ magnitudine atque acrimoniâ, seu, quis malit, malignitate quidem, nunquam autem naturâ diffideant. Ut audiendi non sint, qui alias in nuper natis & infantibus, alias in adultis ponunt. Quippe puellorum Aphthas a lacte nutricis serosiori aut acriori molles & teneras oris partes erodente aut exedente nasci, aut aliâ quadem causâ externâ, oppidò quàm ridiculum est. Omnis acrimonia seu assumptorum, seu catarrhi e capite in subjectum os delapsi, seu e ven-

e ventriculo exhalans, non excitabit, ſed, ut aſtringentia, natas Aphthas abolebit. Si oculis & obſervationibus ſuis practici mallent credere, quàm præjudiciis, quæ temerè ab antiquis hauſêre; fateri cogerentur, nihil eſſe, quod generationem & Aphtharum maturationem plus remoretur, quàm earum rerum uſum, quas Aphtharum cauſas ſtatuunt. Quotidie videre eſt, ſi, ortis Aphthis, prolapſus ſeri in fauces aut alias interiores partes ſuperveniat, quàm ſtatim evaneſcant, ac malo omine diſcedant. Sed non tam aliorum placita laceſſere, quam propria firmare, ab inſtituti ratione monemur.

Omnes, quotquot ſunt, Aphthas per criſin gigni, plerumque imperfectam & lentam, & unam ac ſolam cauſam agnoſcere empyreuma, quod, vario fonte in vaſis natum, a natura in dicta loca eliditur, ex animi ſententia ut demonſtretur, omnem hinc operam dabimus. Id haud difficulter perſuadebitur, ſi illâ notione & ratione Aphthæ ſpectentur, qua continuis & ardentibus febribus viridi conſtantique ætate ſuperveniunt: Ibi earum ortum & eruptionem ſymptomata perturbationis criticæ manifeſtiſſimè ante eunt, alias ſeveriora, alias mitiora, pro cauſæ antecedentis & materiæ in vaſis morbificæ copia ac malignitate, viriumque robore aut dejectione: Ibi ſubitam

ad

ad ſalutem & mortem, in melius vel deterius mutationem fieri, & poſt naturæ morbique conflictum eas naſci, longè evidentiſſimè conſpicitur. Vario namque ancipitique Marte res peragitur; nunc antecedentis cauſæ empyreumate illo a natura probè ſubacto ac mitigato, per eas criticè expulſo magnâ ægrorum euphoriâ & ſymphoriâ; nunc morbificâ materiâ uberiore, contumaciore aut maligniore, negotium naturæ exhibente, proſtratis viribus, ægrorum exitio cuncta tentantur, & vel nullæ Aphthæ prodeunt, vel mox, omnibus in pejus ruentibus, triumphante morbo, ſummâ animi anguſtiâ conduntur atque diſcedunt. Quam anadromen, quandocunque aut quotieſcunque tandem fit, niſi anagoge vel naturæ ſponte vel artis auxiliis ſequatur, pro depoſitis & conclamatis ægri meritò habentur. Quæ, quæſo, evidentiora criſeos indicia? Aphtharum materia ab internis ad externas, a nobilibus ad partes ignobiliores truſa bonam ac ſalutarem, conſtantibus viribus, mutationem cauſatur: contrà, ſymptomatico motu ab externis & ignobilioribus ad interna & nobiliora aut in vaſa majora regurgitans, opprimendo, & tantum non extinguendo vitæ fontem, perniciem affert.

Fateor equidem perfectas criſes, quæ ſtatis diebus morbos pleniſſimè ſolvunt, in his oris

quàm rariſſimè occurrere, & criſium ſigna adeò confuſa & obſcura nobis offerri, ut ferè fruſtra captentur; nihilo tamen minùs imperfectas, quæ lentè & ſenſim exſtirpant quicquid in corpore malorum eſt, frequentiſſimè dari conſtat: quibus non immeritò Aphthæ accenſentur. Eſt enim affectus hic tardior, & plerumque longiùs protrahitur, nec in dies tantum, ſed in ſeptimanas, nonnunquam menſes. Contingit utique ſæpiſſimè, maximè ſi initio morbi univerſales vacuationes neglectæ fuerint, cum eæ per Aphthas commodè poſt tentari nequeant, eam plethoram & cacochymiam in corpore exundare, quæ non niſi longo tempore per Aphthas, diaphoreſin, ſudores, urinam & lenia alviduca abſumi poſſit. Nam venæ ſectioni, quod palmarium ad deplenda vaſa præſidium eſt, aut acriori, iteratæve purgationi nullum locum eſſe poſt ortas Aphthas, ſi ex dictis nondum patet, pleniùs & fuſiùs in earum curatione urgebitur. Adeo ut omnis vaſorum colluvies Aphthis potiſſimùm exhaurienda ſit. Adhæc antequam periodum legitimè abſolverunt, & omne miaſma, Aphthis eliminandum, ſublatum eſt; variis de cauſis ſtationem deſerunt & interna repetunt. Hoc caſu maximam partem aut in ſolidum quà per excretionem, quà per anadromen, evaneſcunt; adeò ut interius os,

quod

quod pridie aut aliquot ante horis undique iis obtectum erat, postridie, vel paulò post, omnibus liberum & vacuum sit; ægri expeditiùs deglutiendi & spirandi munia obeant, sibique restituti videantur. Sed qui debellatus apparet hostis, in insidiis latet, hoc plus metuendus, quò vitalibus propiùs adsit. Quodcunque istiùs miasmatis in vasa nunc rediit, (ut ex recrudescente febri, cordis oppressione, citato interdum alvi profluvio, aliisque facilè colligitur) novam ibi materiam, quam sibi obnoxiam faciat, invenit, &, fermenti vice, in suas partes rapit quicquid sequi promptum paratumque est: Cum quo prælia instaurat, quibus si non fatiscat & concidat, tamen plurimum quantum natura delassatur, & non, nisi commodis alimentorum & medicamentorum adminiculis suffulta, denuo se exonerat, novasque Aphthas gignit. Quæ non aliter ferè, quàm si nullæ unquam fuissent, suum spatium relinquunt, quo maturentur & excernantur. Neque id semel, sed interdum sexies, septiesve aut sæpiùs contingit, ut expulsa Aphtharum causa vitæ arcem infestis signis petat. Ex quibus videtur esse perspicuum, omnes Aphthas per modum criseos nasci, quæ ex ancipiti & diuturna naturæ & morbi lucta moras trahat longiores aut breviores, ut alteruter fortior pluribus aut paucioribus præliis bellum illud confecerit. Nunc

Nunc de antecedente & continente Aphtharum causis dicendum est. Antecedentem non ejusdem indolis & moris esse, vel id unum argumento est, quod tanta illius moderatio & benignitas aliquando sit, ut quamvis copia fatiget, edomita tamen & mitigata nihil negotii cordi facessat: aliàs tam ferali rabie grassetur & infestet, ut quascunque partes tetigerit, extrema iis minetur: si cordi incubuerit, ejus calorem, motum, & quicquid ex eo in universum corpus virium diffunditur, tantum non suffocet: Si in infimum ventrem præceps feratur, symptomatum phalangem invehat, & inter ea perniciosissimam diarrhœam, qua corpori vix succus & viribus fomes relinquitur: Pari modo si mentis sedem invaserit, deliria, vigilias, jactationes, furores, aliaque sævissima infligat, adeò ut hæc tanto imperio, quanto illa obsequio se gerat. Neque aliunde ferme illa empyreumatis diversitas petenda est, quàm a materiæ morbificæ coctione aut cruditate. Per pepasmum enim & coctionem, quæ excessu qualitatis infecta sunt, ad temperiei mediocritatem rediguntur; & quæ orgasmo huc illuc palabunda vagantur, in ordinem redeunt; quæque substantiæ modo quodam omnis coctionis expertia sunt, ab utilibus separata convenientibus viis excluduntur: ut quocunque modo ferociam ponant,

nant, quæ à naturæ finibus longiùs recesserunt. Et ut hic quorundam, juniorum inprimis, qui postquam cum sapientia veterum divortium fecere, ipsis quoque artis vocabulis nuncium misere, palato inserviatur; non intelligimus coctionem illam cæco modo fieri ab nescio qua natura partibusque solidis; sed cùm sit fermentatio, mistorum concursu, virtute & efficaciâ absolvi. Facilè enim concipimus plurima heterogenea inter se commissa se infringere, atterere, & luctando omnem asperitatem & feritatem amittere. Novum etiam è corde spirituum accessum semper humores non modo ciere, stimulare & miscere, sed & quadam veluti Majestate omnia moderari. Quamvis difficile sit omnes continenter meatus & ductus prodere, quibus animalis spiritus ad cor & deinceps in sanguinem redeat; tamen de re ipsa dubitandum non esse, satis arguit & structura cordis & ejus nunquam intermissa atque indefessa munia. Ex musculis miro opificio totum contextum non nisi animali spiritu inflatur atque agitatur. Deinde singulis pulsibus is ignis in corde accenditur, qui non aliter in effœto sanguine oriri posse videtur, quàm accessione & inflammatione acerrimi cujusdam agentis: quod qui aliud ab animali spiritu comminiscitur, næ ille argutando meras nugas agit. Consentaneum etiam naturæ legibus

legibus eſt, ut quæ cordis anfractus ſemel tranſiere, ſi ſibi conſultum velint, identidem officinam illam repetant; qua à morticino languore vindicentur. Hic animalis ſpiritus in orbem ad cor regreſſus & ſanguini poſtliminiò redditus, ut rei naturalis pepſeos & coctionis autor eſt, ità pepaſmum & coctionem rerum alienarum, quæque præter naturam ſunt, primariò obit: ut, tanquam naturæ miniſter atque emiſſarius, eam omnibus formam indat, quæ vel vitæ ſuſtentandæ ſint, vel excretioni facilitandæ. Hinc quæ ante ſeptimum morbi diem Aphthæ ſuboriuntur, multò moleſtiores & lethaliores ſunt iis, quæ à ſeptimo vel nono die proveniunt; quod earum materia mitior & mollior tractu temporis evaſerit, minuſque jam viribus fractis gravis ſit, quàm contumacior viribus integris.

Sed quia hactenus Aphthas ut continuarum febrium comites vel pediſſequas expendimus; antequam antecedens earum cauſa dimittitur, videndum eſt an ea ſemper in febrili miaſmate conſiſtat. Memini plurimis adfuiſſe me, qui in ſumma apyrexia Aphthis tenerentur; quique præſenſiſſe nullam febrim, ab omnique graviori malo ſe immunes fuiſſe aſſeverarent. Poſſe etiam Aphthas per ſe oriri, nullâ præcedente vel comitante febri, haud difficulter credere inducor, cùm quævis labes, à natura

 victa

victa & eò loci criticè expulſa, earum materia eſſe poſſit. In infantibus certè & nuper editis, talis acrimonia ac malignitas, præeunteſque febres non ſemper obſervantur. Omnis earum cauſa & origo in illis videtur deberi materno ſanguini & polydædalæ iſti impuritati, quam in utero contraxere, quæ levi ſæpe ebullitione per ſudorem & Aphthas fugatur. Inquinamentum tamen febrile, majoribus vaſis conceptum, ſuâ, naturæque propenſione ad Aphthas tendens, plerumque earum antecedens materia & cauſa eſt. Quæ ut continens fiat, & ad dicta loca feratur, nunc videndum eſt.

Docet uſus, vacuationes, quamvis morbis ſint pares, tamen eos non ſolvere, quinetiam magis irritare, ſi eorum cauſa per loca non ſibi commoda viam affectet. Ita in variolis & morbillis, ut & Aphthis, ſtimulata alvus quantum ſæpe noceat experimur. Unde ad ſalutarem excretionem non modo requiritur naturæ inclinatio & robur, quibus à moleſtis & alienis rebus liberetur; ſed vel in primis ut peculiari humorum morbificorum ingenio ac motui ii meatus & viæ pateant, per quas inoffenſo curſu ferantur. Hinc in imperfecta criſi, qua omne malum non unâ ſubitâ mutatione, ſed pluribus judicationibus abſumitur, optimè monet Hippocrates: " Quæ du-

" cenda ſunt, eò ducenda, quò maximè natura " vergit, per loca convenientia (*g*)." Neque hæc Aphtharum continens cauſa per arterias proximè in os, eique vicinas partes videtur egeri, ſed potiùs per vaſa, adulto hoc ſæculo detecta, quæ lympham vehunt, & ab inventoribus *lymphatica* appellata ſunt. Illa non tantum limpidiſſimam & puriſſimam ad oris vocaleſque partes irrigandas aquam manant; ſed & ſæpe vitia, quæ induerunt, in eadem loca deponunt: Quid enim obſtet quo minùs ſincerus hic humor ex vaſis majoribus admittat & transferat quædam miaſmata & ſanguinis vitia, cum tenuitate & fluiditate aptiſſimum vehiculum ſit? De hoc tamen cum nemine contenderim, quia ad felicem Aphtharum curationem exiguum momentum ac pondus videtur conferre.

Id extra omnem aleam eſt, plurimum ſeri Aphthas comitari, & ore totoque capite exuperare. Videre licet, ſub earum exortum, ægros, flammante febri, aliquando non ſolum in ſomnum pronos, ſed profundo etiam ſopore inquietari, vellicari & turbulentiùs evigilare. Quæ ſimul arguunt ſeri in capite

(*g*) Ἃ δεῖ ἄγειν, ὅπῃ ἂν μάλιστα ῥέπῃ διὰ τῶν ξυμφερόντων χωρίων, ταύτῃ ἄγειν. Hipp. de hum. 30.

Ἃ δεῖ ἄγειν, ὅκου ἂν μάλιστα ῥέπῃ, ταύτῃ ἄγειν, διὰ τῶν ξυμφερόντων χωρίων. Idem. Aph. i. 21.

plethoram & acrimoniam empyreumatis sero junctam, menti sensibusque vel sepultis gravem.

Postquam internas Aphtharum causas, modumque generationis rudi Minervâ delineavimus; quo fato septentrionalem plagam potissimum oppugnent, quod in descriptione postremum erat, quærendum videtur.

Dari morbos endemios, qui certis quibusdam locis & populis peculiariter adhærent, nec aliis regionibus temere conspiciuntur, ab omni ævo observatum est.

Est Elephas morbus, qui propter flumina Nili
Gignitur Ægypto in media, neque præterea usquam.
Atthide tentantur gressus, oculique in Achæis
Finibus, inde aliis alius locus est inimicus
Partibus ac membris: varius concinnat id Aër. LUCRET. vi. 1112.

Alpium accolæ quàm obnoxii sint strumis, bronchocelis, & steatomatis; & Sarmatæ ac Poloni illi plicæ, qua capilli velut glutine inviscantur ac complicantur, notum est. Sed omnium instar eos arguit Scorbutus noster, qui hasce oras perpetuâ tyrannide occupat, & hic veluti sepem regni constituit. Aphthas autem nostrates ex eorum censu esse facilè

mihi consentiet, qui omnia retro sæcula, & quà diversus à nostro orbis porrigitur, animo relegerit. Prisci artis nostræ Patres in hoc affectu silentio plusquam sacro usi fuere; & qui deinceps insecuti sunt, quique hodie calidioribus terræ humanæ saluti consulunt, nusquam earum meminere.

Solo, ut supra dictum est, nomine nobiscum conveniunt, qui, si utrarumque natura spectetur, maximo intervallo diffident. Si rem suis momentis perpenderimus, non utique magno labore causas explorabimus: nam qui in his oris humor naturæ vi in Aphthas propendet, easque gignit, ferventiori tractu eum sudor omnem exhaurit. Quippe aër subtilior, corporum habitus rarior, humores tenuiores & fluidiores, omnia denique ad diaphoresin & sudorem comparata sunt; contra, apud nos frigidius & humidius cœlum, victus crudior, habitus corporum densior & humores crassiores, reliquaque omnia totidem fere sudoris remoræ sunt. Nec levia aut pauca indicia sunt, quæ probent, nostratium Aphtharum materiam æstuante plagâ critico sudore dissipari. Nam hic copiosior sudor & uberiores urinæ Aphthas in primis tutiores, convenientes efficiunt: quæ vacuationes si quo modo præpediantur aut subsistant, maxima Aphtharum vis etiam a valido sed oppresso

corde

corde emergit ac continuo ſuccreſcit. Materia enim ἀφθώδης ſero potiſſimùm miſcetur, & ob id commodiſſimè vacuatur per vias quibus ſerum & lympha defæcatur. Ad hæc nihil in Aphthis funeſtius eſt illis excretionibus, quæ revulſionis lege ſudorem remorantur: aut ſi alvus, uterus, hæmorrhoides, aliæve partes ſponte vel temere irritatæ, præſentibus Aphthis, magnam eorum, quæ conſuevere, copiam profundant.

Adeo ut noſtrates Aphthæ ſuboriantur lentâ criſi, quæque hic æmuletur eam, quæ in naturis, locis, aëre, victu calidioribus ſudore aut urinâ peragatur.

Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur ultra.
HORAT. Epiſt. I. i. ver. 32.

Nec omnibus quidem borealibus tractibus ex æquo frequentes ac graves ſunt: ſingulæ fere urbes aliter eas experiuntur. Zelandia noſtra adeo iis expoſita eſt, ut, ſeneſcente autumno aut ineunte hyeme, decimæ quæque & ultra ex continuis febribus per eas terminentur. Horum omnium endemiorum malorum cauſas ſi ex Phyſicis inſtituti noſtri ratio pateretur transferre; non aliam nunc animo lubentius amplecterer, quam in mundi hujus incunabulis omnia ex iis ſimpliciſſimis

 rerum

rerum ſeminibus (quæ innumerabilia ſunt) coaluiſſe, atque etiam dum conſtare, quæ firmam & ſtabilem nullâque creatâ vi domabilem naturam ſortita, multifariam quidem inter ſe committuntur, dividunturque, neutiquam vero primum ſubſtantiæ modum exuunt vel mutant. Quæ primordia ut terram noſtram componunt & pro naturæ ſuæ indole omnia afficiunt, ſingulas hujus telluris regiones & plagas iis omnibus referciunt, quæ nobis vel amica vel inimica, ſalutaria vel noxia ſunt. Nec ſubterraneis modo mineralibus alia aliis loca ingravidantur, atque imprægnantur; ſed ſumma hinc terra quæ inquinamenta induit, illis aquas, aërem, fruges, fructus, omnemque hominis nutricatum ſpargit: adeo ut inter ſacra menſæ, dum genio litatur, cum gulæ illecebris ea admittantur, quæ cuniculos in vitam ſenſim agant, eamque mox demoliantur.

——— *Has leges æternaque fœdera certis*
Impoſuit natura locis ———
VIRG. Geor. i. 60.

Ut Medicina, naturæ ſimia, ex combinatione ſimplicium alia atque alia in uſum hominum medicamina præparat; ita ex fœcundiſſimâ naturæ penu quædam ad ſalutem & noſtri

noſtri conſervationem nobis ſuppetunt, nonnulla in perniciem ſimul obrepunt; quod aliena & heterogenea labem ſuam ubique relinquant: adeo ut ex iis fontibus domeſtici & vernaculi morbi emergant, quibus vita ſuſtentatur & conſervatur.

Ventorum quoque ac cœli, ſoliſque clementia vel ferocia, locorumque ſitus ſua huc pondera conferunt. Cyclades Zelandiæ noſtræ, mediis aquis innatantes, cum non niſi vada ſint, congeſto aggere cincta, & ambienti pelago vix caput extollentia; cumque Neptuniam hanc prolem ventorum furori objiciant: quid mirum eum hic cœli hauſtum eſſe, qui præter uliginoſi ſoli ſalſedinem, eorum affectuum parens ſit, de quibus aliæ gentes ne fando quidem inaudiverint? Sed longiùs digreſſi in viam redeamus.

Dum procatarcticas & externas cauſas noſtratibus Aphthis eas aſſigno, quas in genere omnium endemiorum morborum ſcaturigines agnoſco; non eadem mea ac illorum mens eſt, qui veterum Aphthas tradidere. Illi enim, dum ea externa aſſumuntur, vel alio quovis modo internas oris partes feriunt, acri eroſione, aliâque infeſtâ qualitate proximè volunt parere ea ulcera, quæ ipſis Aphthæ vocantur: ſecus autem, vitia ea ut foris ingruunt, ita Aphthas nunquam edunt, niſi prius univer-

ſum ſanguinem affecerint, idque negotii ſolidis partibus creaverint, ut continuæ febres inde plerumque ſuccreſcant, quæ peculiari naturâ humorumque motu in Aphthas deſinunt. Sed ad ſigna earum tranſimus.

Diagnoſtica, quæ præſentes eas indicant, cùm oculis obvia ſint, & dijudicari vel à mulierculis poſſint, minùs anxiam & ſolicitam operam poſtulant. Ea vero diagnoſis, quæ Aphthas imminentes & mox erupturas ex artis legibus ſpeculatur, difficilior eſt, & incertâ augurandi fide fere nititur. Utcunque ſe habet, præſtrinxiſſe eam, utique fraudi non erit. Inſtare Aphthas docent primò ſpirandi & deglutiendi labores; æſtuſque pectoris reciprocantis inordinatior atque immoderatior; vox minus diſtincta ac clara, (lingua etiam, omniſque interni oris compages ab indomita ſiccitate exaſperatur;) ſomnus nunc turbulentus, nunc profundus, ſed à quo non magno adeo opere ægri levantur. Quæ ab urinis in hunc finem indicia petuntur, adeo incerta ſunt, ut recenſeri non mereantur. Mitiſſimæ tamen Aphthæ poſt coctionis ſigna, quæ nobis urinæ exhibent, apparent.

Nec contemnendo etiam argumento colligitur Aphthas in procinctu ſtare, ſi ægri mala ab iis vacuationibus, quæ alias omnibus minuendis aut tollendis pares erant, adeo nihil

hil remittant, ut magis magisque in dies ingravescant. In continentibus febribus, vel tertianis putridis, si alvus naturæ sponte vel artis auxiliis proritata magnam vim bilis ejusque saburræ, quæ præcordia occupare solet, excluserit; si vomitu, urinis aliisve vacuationibus undique ægri rebus prospectum fuerit, & ea tamen vel adest vel insequitur vitalium angustia, præcordiorum oppressio, ac, refugiente animo, virium præcipitatio cum inquietudine aliâque terrificorum symptomatum phalange, ut ægri depositi videantur: in his reipublicæ humanæ seditionibus ac tumultibus non temere Aphthas impendere suspicabitur, quisquis usu cognoverit, unius noctis spatio hæc omnia componi, si, solutis repagulis victisque obicibus, naturæ vigore Aphthæ proruperint. Quin illud, cum quo collato pede natura congreditur, facile concludet ejus ingenii esse, ut non per regiam viam, sed faucium angustias salutarem fugam capessat; quo omnia etiam consilia ac operam intendet, ut iis adminiculis, quæ inferiùs tradentur, in dicta loca hostem eliciat. Ex his signis, utcunque verisimilibus, nemo nisi limitando futuras Aphthas prædixerit: cum inter hæc nihil ἀφθῶδες sæpe lateat aut metuendum sit; & nonnunquam, paucissimis horum præmissis, magnâ copiâ derepente

pro-

prosiliant. Qui vulgi auram, aut etiam vanissimæ gloriolæ choragium, ex hujusmodi præsagiis captant, & se, & artem sæpe sæpius deridendam exponunt.

Ut Aphthæ propinquæ Medicos identidem fallunt, ita præsentes non meliori fide agunt, si ex illis salutem vel mortem hariolari velimus. In primis enim, ut earum prognosin attingam, incertum & anceps illud malum est. Sæpe cum maximam sui spem ægris ac Medicis fecerit, præter omnem expectationem ad exitium tendit. Cum ratione tamen prognostica quædam pro earum differentia instituuntur. Cum aliæ sint infantium, adultorum aliæ, suæ etiam decrepitorum: nunc exhaustis viribus, alias integris aut leviter labefactis superveniant: interdum mitificatâ & coctâ morbi materiâ, aliquando crudâ & efferâ oriantur: nonnunquam aliquot solum pustulis ab utraque uvulæ regione summum duntaxat palatum spargant: rursus non tantum universo ori interno, sed etiam interioribus partibus insideant. In tanto discrimine liquere arbitror, longe mitiores tutioresque esse, quæ constantibus viribus, adultâ ætate, post conflictum naturæ & morbi cum signis concoctionis à septimo vel nono morbi die, non ita magnâ copiâ, pacatis plerisque symptomatis, & in primis cessante aut multum re-

mit-

mittente febre emergunt. Semper graves & tremendæ ſunt provectiori ſenectæ, ut & effœtis viribus. Intutæ etiam ſunt, quæ aliquoties evaneſcendo repetitis ictibus & inſultibus naturæ negotium faceſſunt, & non niſi ſummâ ægri diligentiâ ac Medici curâ, ope plerumque medicamentorum, laborioſius revocantur. Qua indole maximam partem illæ ſunt, quæ ante ſubactam morbi materiam proveniunt. Nam ut omnis anadrome materiæ pacatæ ac coctæ vel per ſe anagogen ſalutarem habet; ita crudæ & ferocientis, vel nullam vel difficilem. Malum etiam, ſi mulieri ſeu ſtati ſeu intempeſtivi menſes profluxerint: revulſionis enim lege ab ea ſede, qua ſolâ cum ſalute ægri matureſcere poterant, in diverſam & alienam corporis regionem miaſma ἀφθῶδες trahunt. Sæpiſſime vidi etiam in vegetâ ætate, cum ab Aphthis nihil aut periculi perparum imminere videretur, à ſola menſium eruptione *omnia in pejus ruere, ac retro ſublapſa referri.* Eâdem ratione alvus ſæpius & copioſius egeſta, atque etiam hæmorrhoides hic nocent. Quamcunque corporis regionem Aphtharum fomes invaſerit, præter eas, quas naturæ ductu atque auſpiciis ſibi vindicavit; ibi debacchari & extrema minari ſolet. Catarrhus quoque ſi Aphtharum tempore in fauces vel vicinas interiores

teriores partes procubuerit, non modo Aphthæ dilabuntur, ſed, niſi vires validæ fuerint, exitialiter latere conſueverunt.

Graviores & periculoſiores illæ ſunt, quæ, nullis inter initia morbi vacuationibus adminiſtratis, ab impuris pleniſque vaſis effunduntur. Quod hic & alibi contingit quam frequentiſſime: nam quamdiu vis morbi patitur, ſumptibus parcunt, & in ipſo demum ſtatu ad Medici operam plerumque confugiunt; quo non modo omnia intentata ſunt, ſed attritæ vires & in Aphthas natura propendens, vix quicquam dignum & par morbo tentari ſinunt. Cæterum cum affectus hic ſæpe diuturnus & vario fato formidabilis omni ætati & ſexui ſit, magno ſolatio & virium adminiculo appetitus, qui fere ſemper languet, nonnunquam exacuitur. Hoc beneficio, quamvis malum protrahatur, ægri perferendi ſunt: cum à novo commodi alimenti ſucco plus naturæ, quo fulciatur, accedat, quàm mora rerum, quæ præter naturam ſunt, ei auferat. Quod cum primis videre eſt, cum

Placidus feſſum, leniſque foves,
Tuque ô domitor, Somne, malorum,
Pars humanæ melior vitæ.

Sed

Sed ad curationem velis remisque properamus. Ea in hisce potissimum duobus consistit: Aphthæ in ore conspicuæ, lenientibus stomaticis maturandæ sunt, & vasorum residuus ille æstus febrilis, qui quam rarissime per Aphthas universus simul & semel critice expellitur, temperandus, omnibusque modis minuendus atque absumendus est. Prius autem quàm hæc persequar, quærere lubet, quid statuendum sit de venæ sectione & purgatione, communissimis atque efficacissimis ad deplenda mundandaque vasa auxiliis? Quod ad sanguinis eductionem, postquam Aphthæ prodierunt, attinet, scio eam variis locis à quibusdam temere administrari, nullâ Aphtharum ratione habitâ, modo suppressa aliqua vacuatio, aut plena turgentiaque vasa eum detrahendum, vel ebulliens effervescentia refrigerandum suadeant. Sed cum ea per Aphthas naturæ studio ac motui adversetur, cumque victum fugatumque hostem in penetralia reducat, & ea subsidia, queis bellum hoc naturæ feliciter conficere solet, subducat, ægrosque ab ea fœde mactari sæpissime visum sit; nullum locum, conspectis Aphthis, sanguinis missioni relinquimus, nisi forte alius quis affectus, qui magis urgeat, iisdem conjungatur. Vidimus in virgine viginti trium annorum, cui inordinati ac parciores menses erant,

verâ pleuritide Aphthas comitatas. Cum ſiniſtri lateris acerrimus ac pungens dolor, dyſpnœa, tuſſis, ardentiſſima febris, aliaque mala præſens remedium expoſcerent, non dubitavi ſatis largâ copiâ ſanguinem educere; & cum nec hoc auxilio, nec juleporum ac topicorum convenientium uſu ulla ſanguinolenta vel purulenta ſputa prodirent, nec quicquam eorum, quæ jugulare ægram videbantur, vel hilum remitteret; medicamentum, quod placando dolori ac ſudori ſtuderet, exhibui: à quo (mirum viſu audituque) quæ ſiniſtro lateri ac pleuræ impacta morbi materia fuerat, nigerrrima ac fœdiſſima per alvum omnis excernebatur, &, evaneſcentibus funeſtis illis ſymptomatis, ſola animi deliquia, ab ea diarrhœa orta, cum Aphthis perſeveravere, quæ in vigente ætate victu ac medicamentis roborantibus edomita priſtinæ ſaluti ægram reſtituere. Eandem venæ ſectionem memini in nauta meo juſſu factam, quem poſt Aphthas phrenitis aliaque horrenda mala tenebant, eâque adeo levatus fuit ut vel uni huic ſalutem ſuam debuerit. Hæc tamen non incaute tentanda ac æmulanda ſunt, & (ut dixi) niſi alia Aphthis graviora omnem Medici curam atque operam in ſe convertant: plura enim & majora ab ancipiti hoc præſidio metuenda quam ſperanda ſunt.

ſunt. Omnem igitur, præſentibus Aphthis, inciſionem venæ damnamus atque proſcribimus, quamvis ex ægri rebus ante earum exortum non modo obiri poſſe, ſed quam ſæpiſſime debere contendamus.

Nihil enim Aphthas tam lenes ac tutas præſtat, quàm ſi ſuo tempore univerſales vacuationes præceſſerint, naturamque ſub impuro onere ingemiſcentem aliquo faſce levaverint. Eædem rationes, quæ venæ ſectionem efforeſcentibus Aphthis diſſuadent, etiam contra purgationem eam militant, quæ cacochymiæ propria atque accommodata ab univerſo corpore & ulterioribus viis noxios quoſque humores trahit. Ea hîc funeſtiſſima eſt & intra paucas horas hypercatharſi finem vitæ plerumque facit. Alia eſt purgatio improprie ita dicta, quæ craſſiorum inteſtinorum aut etiam primæ regionis fæces ſubducit, & non niſi conſecutione quadam ulterius extenditur, quæque non tam epoto quàm injecto medicamento obitur. Ea præclaram per Aphthas operam ſæpe præſtat; & inteſtina eluendo, alvumque remorantem prolectando, non tantum infimi ventris vitia mitigat aut compeſcit, ſed etiam ab oppreſſione per eam vindicata natura alias evacuationes, per urinas, ſudores, atque ipſas etiam Aphthas felicius molitur. Tamen & hîc circumſpectione

tione opus eſt, nec niſi tertium jam diem aut etiam ultra, ſegneſcente alvo, commode tentatur. Lenientes ac emollientes clyſteres, ſi facultates ægri id præſidii genus patiantur, præ aliis omnibus probantur; ſin minus, glandes. Quæ ore aſſumuntur medicamenta, alviduca, vel alimentoſa ſunt, & hebetiora ac ignaviora fere fruſtra ad duriores fæces accedunt; vel validiora ſubſiſtentem quidem alvum agitant, verùm diarrhϾ metum injiciunt. Si quando intempeſtivo ac præpoſtero purgantium uſu, aut ſuâ ipſius ſponte converſo motu peccans humor in ventrem illabatur, diſſipatis atque evaneſcentibus Aphthis accenſâ febri, deliquia, ſingultus, atque exitialis illa hypercatharſis invehuntur: nec ea componuntur, niſi omni ope præceps alvus ſiſtatur, & Aphthæ poſtliminio redeant. Quæ omnia, ut feliciſſime & ex ægri ac Medici voto res cadat, imminutis tamen viribus & temporis diſpendio fiunt. Caveat igitur junior Medicus, ſibique ac ægro temperet, ne hunc hoſtem exhibitis temere catharticis laceſſat: nam

————— galeatum ſerò duelli
Pœnitet —————

JUVENAL. i. 169.

Quod

Quod quidam, in primis pueruli, negligentiùs ac viliùs habiti, totos quandoque dies ac noctes in Aphthis summâ animi alacritate ac vigore dejiciant, (quod & in variolis aliquoties vidi) ea non tam exempla quàm monstra sunt. Postquam ex usu quotidiano prodidimus, quomodo utrumque illud potentissimum ac frequentissimum alexicacum, venæ sectio ac purgatio, in Aphthis moderandum, ad reliqua progredimur.

Aphthæ, ut supra dictum est, vel crudâ atque etiamnum turgente morbi materiâ, durantibus ebullitione & sanguinis in majoribus vasis effervescentiâ, febre aliisque cognatis malis, ante aut post septimum morbi diem oriuntur; vel à septimo die, subjugatâ ac probe concoctâ omni malorum materiâ, discessione utilium factâ, à robusta natura in locis convenientibus gignuntur. In his præter commodam diætam & pauca quædam stomatica nullus usus medicamentorum est. Quid enim victricem & triumphantem naturam, erectis in ore tam illustribus tropæis, rebus his ingratis non aliter quàm si medio adhuc campo hoste committeretur aut in acie staret, interpellare ac turbare juvet? Optimum hîc remedium est nullo uti remedio. Quamvis non ita frequenter, tamen fieri videmus, ut cum Aphtharum ortu reliqua ma-

la, quæ Medici curam ſolicitant, obliterentur atque aboleantur, & omnis in ſolo ore ac faucibus labor conſiſtat. Hoc in caſu quibus os & ori vicina colluenda ſunt; quibus gargarizandum, quæ ſtomatica ſubſidia appellantur, quia in eo cardo rei vertitur, diligentius eſt limitandum. Utuntur hodie Practici, iique haud obſcuri nominis, refrigerantibus atque aſtringentibus, ſeu actu, ſeu (uti vocant) poteſtate talia fuerint. Sed quo fato ipſi viderint. Hoc conſtat, quantum ori ac faucibus per frigida illa ſpatii ac laxitatis, tantum cordi & vitalibus anguſtiæ, anxietatiſque parari. Tantum poſſunt præjudicia, ubi animos ſemel invaſere: nec cæcitatem modo inducunt, ſed et videndi deſiderium adimunt. Priſcorum Aphthæ, cum erodentia ac ſerpentia ulcera fuerint, refrigerantium ac hujuſmodi aſtringentium opem poſtulaverunt; ſed alia longe noſtratium ratio eſt, quæ quo magis proliciuntur, hoc mitiores ſunt; & tum demum ferociam ſuam in graves tumultus acuunt, cùm exitu prohibeantur. Male utique juvandi artem profitetur, qui cum natura, quam tuendam ſuſcepit, digladiatur, & ab externis ad interna malum traducit, ablatum ratus quicquid extra ſenſuum ambitum eſt. Alterutrum repellendo fieri neceſſe; vel ut ardor ἀφθώδης præpeditus, inſtauratis præliis, à valida natura ægre

ægre vincatur, vel debilem obruat. Iis igitur, quibus os colluitur, Aphthæ non fugandæ, ſed provocandæ ſunt. Quæ non alia ſunt quàm lenientia, maturantia, dulcia, pectori amica, omnia formâ liquidâ & actu tepida. Plebs noſtra uſu & Medicorum præceptis edocta, poſthabitis omnibus operoſioribus & ſumptuoſioribus medicamentis tutiſſime utitur vel ſolo raparum juſculo ſaccharo edulcorato; vel, ſi tempeſtas anni id neget, ſolâ cereviſiâ tenui ſaccharatâ. Quæ duo, ubi intepuerunt, omnes oris partes alluendo, & in imas fauces deſcendendo, non modo Aphtharum acrimoniam, ſi quæ ſit, placant; ſed omnem etiam qualitatis exceſſum mitigant atque hoc pacto maturationem perficiunt. Quanquam illa hoc magis probanda ſunt, quòd nobis familiaria alienam ac ingratam medicaminis vim non reſpiciant; tamen in eum finem plurima alia præſcribi poſſunt. Ut rei medicæ ignaris gratificemur, formulam gargariſmatis, quod domeſticum & quovis tempore omnibus parabile eſt, adjungam.

℞ *Hordei mundati unciam unam,*
Paſſularum exacinatarum uncias duas,
Ficuum N°. tres,
Glycyrrhizæ raſæ drachmas tres:

 Coque

Coque ex Aqua communi ad libras duas;
in colatura ſolve
Syrupi jujubini uncias duas. Miſce.

Si procul ab urbibus ruri degatur, loco illius ſyrupi, vulgari ſaccharo colatura dulceſcat, & palato concilietur. Hujuſmodi collutione oris identidem utendum eſt, ut obſeſſæ atque aridæ fauces id jubent. His ſubjungunt multi varios linctus, quorum quamvis nullos niſi refrigerantes ac repellentes improbem; tamen quia omnes ſyrupi ventriculi tenorem ſolvunt & flacciditatem ei inducunt, ad hæc plurimo muco conſtipant, nauſeamque & cibi faſtidia augent, omitti, ſalvis ægri rebus, poſſunt. Si quis tamen eos concupiſcat, ex omnibus jujubinus, tuſſilaginis, capillorum Veneris, de glycyrrhiza optime eliguntur: eâ cautione, ut inter initia exortûs Aphtharum temperati, in progreſſu & fine calidiores præferantur. Jam denique deſpiciendum eſt, quomodo in imperfecta ac lenta criſi, quæ frequentiſſima eſt, Aphthæ regendæ ſunt. Si omnis vaſorum majorum æſtus non cum Aphthis deferbuerit, ſed turgeſcendo pro ſuo partiumque quas occupavit ingenio tumultuetur, cautè tractandus eſt, ne feræ ſævientis more ſtragem edat. Nec ad hoc magnâ vi ſemper opus eſt: blandiendo & palpando ferociſſima quæque manſueſcunt: — *Per-*

———— *Peragit tranquilla poteſtas,*
Quod violenta nequit; ————
CLAUD. de Mallii Theod. Conſul. 239.

Sæpe commoda victûs ratio palmam hîc præripit ei medendi modo, quo plurimis & variis medicamentorum formis ægri delaſſantur. In victu conveniunt omnia corroborantia & quæ citra offenſam pectoris refrigerando humorum fervorem temperant, nec non urinam & ſudorem cient. Ille puerperarum potus ex vino Rhenano, ovis, cinnamomo, ſaccharo & croco confectus ſæpe omnibus intentionibus ſolus ſatisfacit, & niſi calidior ſitim ſiccitatemque adaugeret, omnium, quæ promovendis Aphthis ſunt, magnorum inſtar foret. Nunc gallinarum, carnis vitulinæ, aut vervecinæ, niſi alvus laxior ſit, jus pauco croco aut cornu cervino præparato conditum optimè naturam adverſus hoſtem inſtruit. Si res tenuiores hos ſumptus non ferant, ova ſorbilia cum croco aut dicto cornu cervi præparato ſumpta idem fere præſtant. Lac etiam vaccinum cum hordei farina in pultem actum ad conciliandum ſomnum in noctem ſumitur. Placentam apud nos ex lacte, ſaccharo, & ovis in formam paulo ſolidiorem lento igne coquunt: cui aliquem etiam hîc locum damus,

mus, si fauces liberiores sit deglutiendo. Hoc fere modo possunt plurima pro cujusque genio ex victu quotidiano proponi; sed fugienda semper in hoc affectu acida. Quæ licet putredini potentissime adversentur, & languentem ventriculum stimulent, plerisque etiam gratiora sint: quia tamen pectoris ingratiis invitisque pulmonibus usurpantur, ne tussim Aphthis infestissimam pariant, releganda sunt. Pro potu, quibus res angusta domi est, utuntur suo raparum jusculo aut cerevisiâ edulcoratis. Ditioribus varia Julepa præscribuntur, ne eo compendio sanitas vilescat. In rudiorum gratiam hæc formula sit.

℞ *Hordei perlati drachmas sex,*
Foliorum & Florum Boraginis,
—— Buglossi singulorum manipulum unum cum semisse,
Cinnamomi drachmam unam,
Glycyrrhizæ sesquidrachmam. Coque ex aqua communi ad sesquilibram. In colatura macerentur biduum calidè
Conservæ Boraginis,
—— Violarum singularum unciam unam: factâ per manicam Hippocratis colaturâ & additis
Spiritûs Sulphuris guttas quatuordecim, f. Potus clarus.

Si verò majori humorum ebullitioni & ſævioribus ſymptomatis hæc hactenus præſcripta imparia fuerint, ad medicamenta generoſiora ac potentiora confugiendum eſt. In contumacioribus vigiliis emulſiones ex ſeminibus frigidis, leniora etiam narcotica, ſi virium robur adſit, conveniunt. Variæ etiam potiones adverſus febrilem æſtum componuntur ex lapide bezoardico, cornu cervino, ſalibus cardui benedicti, abſinthii, oculis cancrorum, tartaro vitriolato cum ſyrupis violarum, papaveris rhæados & ſtillatitiis aquis calendulæ, cardui benedicti. Quæ hic celebratur gelatina cornu cervi, ex re & ſummo uſu eſt. Si vero hiſce cardiacis & febrifugis indurata alvus conſtipetur, tertio quoque die (uti dictum) clyſtere vel glande ſolicitanda eſt. Id enim in omnibus morbis, in primis acutioribus contingit, ut licet craſſæ & indomitæ ciborum reliquiæ in inteſtinis nullæ colligantur, quia nihil aut parum earum rerum aſſumitur: tamen à majoribus vaſis ſemper quædam in alvum deponuntur; quæ corpori alendo inidonea ſunt, & ob craſſitiem per alias vias excerni nequeunt. Ne igitur hæc in imo ventre cumulata, longiori morâ hypochondriis naturæque moleſta ſint, tempeſtive provocanda ſunt: hac ſolâ cautione, ne inquinamentum ἀφθῶδες introrſum deorſumque proritetur.

Si

Si autem ſponte, vel præpoſtero aſſumptorum aut injectorum uſu, ad inteſtina ruat, & ea acri morſu vellicando ad peſtiferam diarrhœam inſtiget: hoc caſu non clyſterum blandimentis acrimonia inteſtinorum eluenda eſt, ut aliàs in dejectionibus bilioſis & fervidis frugifere fit; ſed unâ eâdemque operâ effrænis alvus cohibenda, & perverſus humorum motus corrigendus eſt. Cui inſerviunt enumerata paulo ante ſimplicia, ſudorem ſimul elicientia & alvum compeſcentia, ſi in potionem hujuſmodi formentur.

℞ *Magiſterii Coralliorum*

Cornu Cervi præparati ſingulorum ſcrupulum unum,

Theriacæ ſemiſcrupulum,

Croci grana ſeptem,

*Syrupi papaveris albi (*ſi ætas & vires ægri ſinant) *ſemunciam,*

Aquæ Cardui benedicti, q. s. Miſce, fiat brevis Potio, pro ætate adulta. Vel talis,

℞ *Decocti Cardui benedicti, aut Scordii, aut Meliſſæ,*

Florum Calendulæ,

Cinnamomi, omnium q. s. uncias tres: adde

Salis Cardui benedicti,

Oculorum Cancrorum,

Tar-

Tartari vitriolati (si ingens æstus sit;) *sin-*
ulorum scrupulum unum,
Syrupi de Rosis siccis aut Coralliorum se-
nunciam. Misce.

Atque hoc modo innumeræ potionum ormulæ ex prædictis conflandæ sunt. Quæ uidem omnes id potissimum agunt, dictâ ictûs ratione adjutæ, ut Aphtharum mateiam cæco furore in interiora atque inferiora ronam verso itinere ad superiora & exteriora epellant. Quæ res vel sola salutares ac tutissinas Aphthas facit.

Sunt enim illæ alicujus malignitatis participes, præcipue in adultis & ardentibus febribus. Hujus ratione omnem fere Medici curam ad se trahunt, atque alias omnes vacuaiones cæteraque auxilia pro earum arbitratu c imperio fieri par est. Quippe prima ac umma malignitatis ratio est; quòd ea ipsi itæ fonti insidietur, atque hyperbolicâ substantiæ hyperbasi subitam atque inexpectatam ple[illegible]mque cladem edat. Quam explicare ut hic [illegible]ocus non patitur, ita Aphthas eâ non carer[illegible] lurima docent, & ante omnia acerrimus ille [illegible]ordis conflictus, totiusque humanæ œconom[illegible]iæ tumultus: ubi qui fusus fugatusque vid[illegible]tur, Aphtharum æstus denuo ad cor redit. Hoc igitur præ cæteris agendum, ut

ab ea malignitate vitalia vindicentur, & sarta tectaque maneant. Quia vero Aphthæ nunquam fere ita maturescunt, quin vario insultu iterum iterumque cor lacessant; viribus semper consulendum est, ut repetitis mali ictibus pares sint. Quod non ægre fiet, cùm omnia, quæ Aphthis, eadem & viribus dicata sint. Præscriptæ potiones ætati, viribus, malorumque sævitiæ prudenter accommodandæ sunt, nec crebriores esse debent, quòd citra jacturam non sumuntur. Instaurans victus securitati conjunctam magnam efficaciam semper habet. His observationes quasdam subjungerem, nisi aliorum de hujus mali natura ac cura mentem audire satius putarem.

F I N I S.

